

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32847/ln.2020.11.2.03>

Булигіна О.Ю.

здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізький національний університет

НАПРЯМИ, ВИДИ ТА ОБ'ЄКТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Внутрішній аудит є однією із ключових форм державного внутрішнього фінансового контролю як діяльності з надання незалежних та об'єктивних рекомендацій і консультацій, спрямована на удосконалення діяльності органів державного і комунального сектору, підвищення ефективності процесів управління. Він сприяє досягненню ними мети та забезпечує функціонування системи управління у спосіб, який максимально знижує ризик шахрайства, марнотратства, допущення помилок чи нерентабельності. Зі всіх органів публічної влади в яких в обов'язковому порядку функціонують підрозділи внутрішнього аудиту найбільше стратегічне значення та найвищий рівень відповідальності покладається на підрозділи внутрішнього аудиту Державної казначейської служби України (далі – Казначейство), як орган публічної влади який безпосередньо здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, а очевидно є органом на який покладено відповідальність за законне розподілення та ефективне використання коштів всіх платників податків, що в цілому забезпечує економічну спроможність та фінансову стабільність діяльності держави. Практична реалізація системи внутрішнього аудиту базується на створенні в органах казначейства спеціальних структурних підрозділів, які повинні мати функціональну та організаційну незалежність та підпорядковуватись безпосередньо керівнику установи. Ця служба створюється з метою належної оцінки діяльності та підвищення результативності процесів управління

в системі казначейства. На неї покладаються функції щодо організації та проведення внутрішніх аудитів у структурних підрозділах центрального апарату Казначейства та його територіальних органах. Відповідно від поставлених перед даним органом завдань він наділений певним арсеналом правових та організаційних засобів здійснення внутрішнього аудиту в системі органів Казначейства направленим на здійснення моніторингу діяльності об'єктів перевірки за чітко визначеними напрямками її здійснення. За для того щоб досягнути та дослідити процедури внутрішнього аудиту, виокремити вади її здійснення та запропонувати дієві способи покращення її ефективності в подальших наукових розробках, нижче доцільно здійснити аналіз напрямків, видів та об'єктів внутрішнього аудиту в органах Казначейства, що й буде складати *предмет дослідження* в межах даної статті. Для розкриття змісту предмету дослідження необхідною є постановка та виконання низки *завдань дослідження*, зокрема: визначення основних напрямків та видів внутрішнього аудиту в органах Казначейства; з'ясування сучасних засобів та способів внутрішнього аудиту в органах Казначейства в тому числі з урахуванням інформатизації даної сфери; визначення перешкод для їх реалізації та виокремлення шляхів їх усунення.

Виклад основних положень. Нормативно-правовими актами, які визначають правові засади та процедури внутрішнього аудиту в органах виконавчої влади в цілому і Казначейства зокрема є:

Порядок здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 1062 (далі – Загальний порядок внутрішнього аудиту) [1], яким визначено визначає механізм утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та питання їх діяльності;

Стандарти внутрішнього аудиту, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 04.10.2011 року за № 1247 [2], які розроблено з метою визначення єдиних підходів до провадження діяльності з внутрішнього аудиту в органах публічної влади, які є розпорядниками коштів державного бюджету. Вони містять якісні характеристики, що визначають положення, вимоги та підходи до організації діяльності з внутрішнього аудиту, та вимоги до діяльності, що визначають положення, вимоги та підходи до планування, здійснення внутрішнього аудиту, звітування про його результати та є керівними засадами для керівника підрозділу внутрішнього аудиту органу публічної влади на підставі яких розробляються внутрішні документи з питань внутрішнього аудиту (алгоритми діяльності щодо внутрішнього аудиту). Дані стандарти визначають обов'язковий перелік документів з питань внутрішнього аудиту, які потребують розробки та ведення підрозділами внутрішнього контролю, до них слід віднести: декларацію внутрішнього аудиту; положення про підрозділ внутрішнього аудиту; посадові інструкції працівників підрозділу внутрішнього аудиту; внутрішні документи з питань здійснення внутрішнього аудиту; програма забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту. Також ними визначено вимоги до змісту внутрішніх документів з питань здійснення внутрішнього аудиту;

Положення про Управління внутрішнього аудиту Державної казначейської служби України, затвердженим наказом ДКСУ від 27.02.2017 № 60, яким визначено повноваження органів внутрішнього аудиту Казначейства, щодо проведення за дорученням керівництва Казначейства аналітичних досліджень з питань, що стосуються діяльності

структурних підрозділів Казначейства та територіальних органів Казначейства; виявлення та аналіз причин недоліків, невідповідностей в організації роботи вимогам законодавчих та нормативно-правових актів, у тому числі наказів та доручень керівництва Казначейства, самостійними структурними підрозділами Казначейства та територіальними органами Казначейства; надання об'єктивних, незалежних висновків та рекомендацій щодо функціонування системи внутрішнього контролю Казначейства та її удосконалення, удосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та не результативного використання бюджетних коштів, запобігання виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності Казначейства та його територіальних органів; координація роботи підрозділів внутрішнього аудиту; узагальнення та поширення досвіду роботи внутрішнього аудиту Казначейства шляхом проведення семінарів, нарад, конференцій [3].

Регламент роботи Державної казначейської служби України та її територіальних органів, затверджений наказом Казначейства від 27.07.2020 №195 [4], який в розділі X «Порядок проведення внутрішніх аудитів в органах Казначейства» визначає принципи проведення внутрішнього аудиту.

Та все ж основним нормативним актом який регламентує особливості процедури внутрішнього аудиту в органах Казначейства є Порядок проведення внутрішнього аудиту в органах Державної казначейської служби України, затверджений наказом Державної казначейської служби України від 26.12.2013 р. № 210 (далі – Порядок проведення внутрішнього аудиту) [5], який визначає правила та процедури планування і проведення внутрішніх аудитів, документування і реалізації їх результатів та регламентує організаційні взаємовідносини між Казначейством України і його територіальними органами; ним визначені етапи внутрішнього аудиту та алгоритми дій направлені на його проведення.

Нижче необхідно визначити напрямки та об'єкти внутрішнього аудиту в органах Казначейства. Так, в ст. 26 Бюджетного кодексу України, якою унормовано поняття внутрішнього аудиту як діяльності підрозділу внутрішнього аудиту в бюджетній установі, спрямованою на вдосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності бюджетної установи та підвідомчих їй установ, поліпшення внутрішнього контролю, визначені напрямки внутрішнього аудиту.

В загальному сфера застосування внутрішнього аудиту в Україні охоплює три напрями діяльності: 1) *аудит ефективності* – передбачає оцінку діяльності установи щодо ефективності функціонування системи внутрішнього контролю, ступеня виконання і досягнення цілей, визначених у стратегічних та річних планах, ефективності планування та результативності виконання бюджетних програм, якості надання адміністративних послуг та виконання контрольно-наглядових функцій, а також ризиків, які негативно впливають на діяльність установи; 2) *фінансовий аудит* – оцінка діяльності установи щодо законності та достовірності фінансової і бюджетної звітності, правильності ведення бухгалтерського обліку; 3) *аудит відповідності* – оцінка діяльності установи в частині відповідності дотримання законів, інших нормативно-правових актів, процедур, або інших вимог щодо стану збереження активів, інформації та управління державним майном [6]. Ці самі напрями внутрішнього аудиту в Україні визначені і в Главі 1. «Напрями проведення внутрішнього аудиту» вищезгаданих Стандартів внутрішнього аудиту [2]. Виходячи із визначення аудиту ефективності, цей напрям проведення внутрішнього аудиту включає найбільш широкий спектр об'єктів внутрішнього аудиту та проблемних сфер, що вимагає від внутрішнього аудитора належного рівня знань та навичок щодо аудиторських методів

та методичних прийомів, а також досвіду у різних сферах діяльності [7, с.10]. Своєю чергою, фінансовий аудит фокусується виключно на фінансових процесах (зосереджуючись на механізмах контролю в них), фінансових операціях, бухгалтерському обліку та звітності. Методи його проведення та підготовки звіту (аудиторських висновків) в цілому стандартизовані, а необхідні для його проведення знання обмежується сферами бюджетного процесу, бухгалтерського обліку, здійснення державних закупівель та права. Сутність аудиту відповідності фактично зведено до контролю за процедурами і транзакціями, що здійснюються в установі, на предмет їх відповідності правилам, законодавству та стандартам. При цьому в ході проведення такого виду внутрішнього аудиту не досліджуються питання ефективності та якості, достовірність фінансової звітності.

У Стандартах аудиту INTOSAI та практиках деяких країн ЄС цей різновид внутрішнього аудиту взагалі не розглядається як окремий напрям, а є складовою фінансового аудиту законності та правильності [8]. З огляду на це, країни, які перебувають на етапі розвитку діяльності з внутрішнього аудиту, зазвичай зосереджуються саме на аудитах відповідності і лише по мірі розвитку функції внутрішнього аудиту поступово опановують більш широкий спектр напрямів внутрішнього аудиту та його форм. На практиці фінансові аудити можуть не виділятися в окремий напрям, а можуть бути інтегрованими в інші напрями внутрішнього аудиту: в аудити відповідності чи аудити ефективності, або застосовуватись одночасно усі три види аудиту в одному. Внутрішній аудит, що поєднує різні сфери напрямів, називають комплексним. І хоча Національні стандарти внутрішнього аудиту термінологічно не визначають поняття «комплексний внутрішній аудит», фактично ними передбачена можливість поєднання декількох напрямів внутрішнього аудиту в ході проведення одного внутрішнього аудиту. Остаточне рішення щодо реалізації того чи

іншого напрямку внутрішнього аудиту є предметом професійності внутрішніх аудиторів і воно має прийматися у кожному випадку окремо під час планування діяльності з внутрішнього аудиту [9, с. 10].

Натомість світові, перед усім європейські стандарти внутрішнього аудиту охоплюють більш широкі напрями діяльності. В європейських країнах основана увага внутрішнього аудиту зосереджена на розвитку аудиту відповідності (дотримання органом законодавчих вимог щодо його діяльності). Наприклад, в Нідерландах найбільш поширеними формами аудиту є: *аудит ефективності* – це об'єктивне і систематичне вивчення програми, діяльності, систем функціонування або управління і процедур організації для надання оцінки визначених цілей, досягнення економії, ефективності і результативності у використанні ресурсів, в результаті проведення якого перевіряються такі елементи, як витратність ресурсів; ефективність їх розподілення, якість результату; *аудит операційності* систематичне вивчення спроможності оперативної взаємодії служб спрямованої на досягнення спільного результату, як продукту діяльності відповідного органу; *фінансовий аудит* – сфокусований на надійності інформаційної системи і фінансових відомостей, дотримання загально прийнятих бухгалтерських принципів і збереження ресурсів в тій частині, що стосується інформації, представлені у фінансових звітах; *аудит відповідності* сутність якого полягає у з'ясуванні стану дотримання органом правил, процедур, стандартів або законів; *IT-аудит* спрямований на оцінку достовірності, цілісності і безпеки інформаційних систем, які використовуються в операційних процесах і процесах підтримки організації, і зосереджений на організації IT-департаменту і IT-інфраструктури обробки даних. В той же час у Великобританії формами (видами) внутрішнього аудиту є: аудит відповідності, IT аудит, фінансовий аудит, аудит ефективності та оцінку програм; в Польщі – фінансовий аудит, аудит ефективності та від-

повідності; у Португалії внутрішні аудитори проводять аудит відповідності, аудит систем, аудит ефективності та IT-аудит [10, с. 116].

Із всіх вище перерахованих форм (напрямків) внутрішнього аудиту, який здійснюють підрозділи внутрішнього аудиту Казначейства на сьогодні в Україні тільки на стадії розвитку знаходиться IT-аудит. Розвиток інформаційних технологій, витратність процедур, економія часу та трудових ресурсів вказує на необхідність впровадження зарекомендованого в провідних країнах світу процедури дистанційного внутрішнього аудиту в системі Державної казначейської служби України з використанням IT-ресурсів.

Окремим дослідницьким завданням є визначення об'єктів внутрішнього аудиту, який здійснюється підрозділами, тобто той напрямок діяльності на який він спрямовується.

Як визначено Загальним порядком здійснення внутрішнього аудиту об'єктом внутрішнього аудиту є діяльність державного органу, його територіальних органів, підприємств (у тому числі суб'єктів господарювання, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50 відсотків чи становить величину, яка забезпечує державі право вирішального впливу на господарську діяльність таких суб'єктів господарювання), установ та організацій, що належать до сфери його управління, в повному обсязі або з окремих питань (на окремих етапах), та заходи, що здійснюються керівниками таких органів, підприємств, установ та організацій для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю (дотримання принципів законності та ефективного використання бюджетних коштів та інших активів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, виконання завдань, планів і вимог щодо їх діяльності) [1].

Аналіз положень Стандартів внутрішнього аудиту та Порядку проведення внутрішнього аудиту структурними підрозділами органів Казначейства України дає можливість викоремити такі загальні об'єкти

внутрішнього аудиту: 1) фінансово-господарську діяльність; 2) обслуговування державного і місцевих бюджетів за надходженнями та видатками; 3) управління фінансовими ресурсами; 4) ведення бухгалтерського обліку та складання звітності; 5) інші питання, пов'язані з діяльністю об'єкта внутрішнього аудиту в бюджетному процесі та взаємовідносинами з його учасниками.

Більш повно об'єкти, які підпадають під сферу діяльності підрозділів внутрішнього аудиту органів Казначейства України визначені в Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001 [11]. Аналіз положень даного Порядку наводить на думку, що до безпосередніх об'єктів внутрішнього аудиту можна віднести: 1) ефективність функціонування системи внутрішнього контролю; 2) ступінь виконання і досягнення цілей, визначених у стратегічних та річних планах; 3) ефективність планування і виконання бюджетних програм та результатів їх виконання, управління бюджетними коштами; 4) якість надання адміністративних послуг; 5) якість виконання контрольно-наглядових функцій, завдань, визначених актами законодавства; 6) ступінь використання і збереження активів; 7) надійність, ефективність та результативність інформаційних систем і технологій; 8) ефективність управління державним майном; 9) правильність ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансової і бюджетної звітності; 10) наявність ризиків, які негативно впливають на виконання функцій і завдань державного органу, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління.

Організаційними формами (видами) проведення внутрішнього аудиту в підрозділах Казначейства є розробка, затвердження та реалізація Стратегічних та операційних планів діяльності з внутрішнього аудиту. Відповідно до згаданого вище загального Порядку

внутрішнього аудиту внутрішній аудит проводиться згідно із стратегічними та операційними планами діяльності з внутрішнього аудиту [5]. Стратегічний план внутрішнього аудиту в підрозділах Казначейства повинен враховувати стратегію державного органу (у разі її наявності) та визначати завдання і результати, яких підрозділ повинен досягнути протягом наступних трьох років. В свою чергу операційний план складається на календарний рік з урахуванням завдань та результатів виконання стратегічного плану. Стратегічний та операційний плани внутрішнього аудиту в підрозділах Казначейства формуються управлінням внутрішнього аудиту на підставі результатів оцінки ризиків та затверджуються головою Казначейства не пізніше початку планового періоду. Стратегічний та операційний плани (зведені плани) та зміни до них оприлюднюються на офіційному веб-сайті Казначейства, його територіального органу. Копії затверджених стратегічних та операційних планів (зведених планів) внутрішнього аудиту Казначейства надсилаються Мінфіну протягом десяти робочих днів з дати їх затвердження. Слід зауважити, що за рішенням керівника Казначейства, його територіального органу можуть проводитися позапланові внутрішні аудити, на підставі рішення керівника.

Таким чином, з урахуванням зазначено слід визначити, що в системі діяльності Казначейства здійснюються такі форми внутрішнього аудиту: системний (визначений стратегічним планом внутрішнього аудиту, який складається і затверджується на три роки); плановий (визначений операційним планом внутрішнього аудиту, який складається і затверджується щорічно); позаплановий (здійснюється за необхідності, за рішенням керівника Казначейства або керівника його територіального підрозділу).

В самих же планах і визначаються об'єкти стосовно яких здійснюється внутрішній аудит. Так, діючим на сьогодні є Стратегічний план діяльності з внутрішнього аудиту на 2019–2021 роки Державної казначейської

служби України, затверджений Головою Казначейства від 14.02.2019 року, в якому визначені стратегії планування діяльності з внутрішнього аудиту, які передбачають вироблення єдиного підходу до планування, організації та проведення внутрішніх аудитів, підготовки аудиторських звітів, висновків та рекомендацій, реалізації їх результатів та оцінки якості таких аудитів в органах Казначейства, що встановлений законами та відображає сутність діяльності цього органу [12].

Висновок. Таким чином, на підставі аналізу правового регулювання внутрішнього аудиту в органах Державної казначейської служби України, в підсумку слід зазначити, що:

1) сфера застосування внутрішнього аудиту в діяльності Державної казначейської служби України охоплює три напрями діяльності: аудит ефективності; фінансовий аудит; аудит відповідності;

2) обов'язковими об'єктами внутрішнього аудиту в діяльності Державної казначейської служби України є: внутрішня та зовнішня фінансово-господарська діяльність; обслуговування державного і місцевих бюджетів за надходженнями та видатками; надання адміністративних в тому числі і інформаційних

послуг; управління наявними фінансовими ресурсами; ведення бухгалтерського обліку та складання звітності; якість персоналу та можливості підвищення його кваліфікації; розвиток матеріально-технічної бази; запровадження інноваційних технологій в діяльності; використання зарубіжного досвіду в діяльності;

3) до форм внутрішнього аудиту в діяльності Державної казначейської служби України слід віднести: системний внутрішній аудит (визначений стратегічним планом внутрішнього аудиту, який складається і затверджується на три роки); плановий внутрішній аудит (визначений операційним планом внутрішнього аудиту, який складається і затверджується щорічно); позаплановий внутрішній аудит (здійснюється за необхідності, за рішенням керівника Казначейства або керівника його територіального підрозділу).

Перспективним напрямком розвитку внутрішнього аудиту в діяльності Державної казначейської служби України визнано необхідність впровадження зарекомендованої в провідних країнах світу процедури дистанційного внутрішнього аудиту в системі Державної казначейської служби України з використанням ІТ-ресурсів.

Анотація

В статті здійснено аналіз напрямків, видів та об'єктів внутрішнього аудиту в органах Казначейства. Визначено основні напрямки та види внутрішнього аудиту в органах Казначейства, з'ясовано об'єкти його направленості; виокремлено сучасні засоби та способи внутрішнього аудиту в органах Казначейства в тому числі з урахуванням інформатизації даної сфери; визначено перешкоди для їх реалізації та виокремлення шляхів їх усунення.

В результаті дослідження з'ясовано, що сфера застосування внутрішнього аудиту в діяльності Державної казначейської служби України охоплює три напрями діяльності: аудит ефективності; фінансовий аудит; аудит відповідності. Обов'язковими об'єктами внутрішнього аудиту в діяльності Державної казначейської служби України є: внутрішня та зовнішня фінансово-господарська діяльність; обслуговування державного і місцевих бюджетів за надходженнями та видатками; надання адміністративних в тому числі і інформаційних послуг; управління наявними фінансовими ресурсами; ведення бухгалтерського обліку та складання звітності; якість персоналу та можливості підвищення його кваліфікації; розвиток матеріально-технічної бази; запровадження інноваційних технологій в діяльності; використання зарубіжного досвіду в діяльності. До форм внутрішнього аудиту в діяльності Державної казначейської служби України слід віднести: системний внутрішній аудит (визначений стратегічним планом внутрішнього аудиту, який складається і затверджується на три роки); плановий внутрішній аудит (визначений операційним планом внутрішнього аудиту, який складається і затверджується щорічно);

позаплановий внутрішній аудит (здійснюється за необхідності, за рішенням керівника Казначейства або керівника його територіального підрозділу).

Перспективним напрямком розвитку внутрішнього аудиту в діяльності Державної казначейської служби України визнано необхідність впровадження зарекомендованого в провідних країнах світу процедури дистанційного внутрішнього аудиту в системі Державної казначейської служби України з використанням ІТ-ресурсів.

Ключові слова: внутрішній аудит, внутрішній аудит в системі Державної казначейської служби України, напрямки, види, об'єкти внутрішнього аудиту.

Bulygina O.Yu. Directions, types and objects of internal audit in the bodies of the State Treasury Service of Ukraine

Summary

The article analyzes the directions, types and objects of internal audit in the Treasury. The main directions and types of internal audit in the Treasury bodies are determined, the objects of its orientation are clarified; modern means and methods of internal audit in the Treasury bodies are singled out, taking into account the informatization of this sphere; obstacles to their implementation and identification of ways to eliminate them have been identified.

As a result of the study, it was found that the scope of internal audit in the activities of the State Treasury Service of Ukraine covers three areas of activity: performance audit; financial audit; compliance audit. Mandatory objects of internal audit in the activities of the State Treasury Service of Ukraine are: internal and external financial and economic activities; servicing of state and local budgets by revenues and expenditures; provision of administrative services, including information services; management of available financial resources; accounting and reporting; the quality of staff and opportunities for professional development; development of material and technical base; introduction of innovative technologies in activity; use of foreign experience in activities. Forms of internal audit in the activities of the State Treasury Service of Ukraine should include: systematic internal audit (defined by the strategic plan of internal audit, which is drawn up and approved for three years); planned internal audit (defined by the operational plan of internal audit, which is drawn up and approved annually); unscheduled internal audit (carried out if necessary, by decision of the head of the Treasury or the head of its territorial division).

A promising direction in the development of internal audit in the activities of the State Treasury Service of Ukraine is the need to implement the procedure of remote internal audit in the system of the State Treasury Service of Ukraine using IT resources.

Key words: internal audit, internal audit in the system of the State Treasury Service of Ukraine, directions, types, objects of internal audit.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001. *Офіційний вісник України*. 2018. № 100. Стор. 53. Ст. 3329.
2. Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту: Наказ Міністерства фінансів України від 04.10.2011 року № 1247. *Офіційний вісник України*. 2011. № 85. Стор. 91. Ст. 3131.
3. Про затвердження Положенням про Управління внутрішнього аудиту Державної казначейської служби України: наказ Державної казначейської служби України від 27.02.2017 № 60. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/pro-kaznachejstvo/organizacijnatrukturna/upravlinnya-vnutrishnogo-auditu>.

4. Про затвердження Регламенту роботи Державної казначейської служби України та її територіальних органів: наказ Державної казначейської служби України від 27.07.2020 № 195. URL: <https://www.treasury.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/fayl-u-formati-pdf.pdf>.
5. Порядок проведення внутрішнього аудиту в органах Державної казначейської служби України: наказ Державної казначейської служби України від 26.12.2013 р. № 210 (у редакції наказу Державної казначейської служби України від 22.03.2019 № 91). URL: <https://www.treasury.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/fayl-u-formati-pdf.pdf>.
6. Бюджетний кодекс України: Закон України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51. Ст. 572.
7. Король В.М. Готуємося до аудиту бюджетної установи. як уникнути помилок? *Актуальні питання бухгалтерського обліку та складання звітності бюджетних установ* : матеріали семінару від 21 березня 2019 року. Міністерство фінансів України. К., 2019. 132 с.
8. Международные стандарты высших органов аудита (ISSAI) выпускаются Международной организацией высших органов аудита (ИНТОСАИ). URL: https://www.intosai.org/fileadmin/downloads/documents/open_access/ISSAI_100_to_400/issai_100/issai_100_ru.pdf.
9. Методологічні вказівки з внутрішнього аудиту в державному секторі України. Міністерство фінансів України. Київ, 2019. 141с.
10. Державний внутрішній фінансовий контроль: Україна та Європейський досвід. Навчальний посібник. Державна фінансова інспекція України. «Європейський інститут державного управління та аудиту». 2012, Київ. 182 с.
11. Про затвердження Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001. *Офіційний вісник України*. 2011. № 75. Стор. 77. Ст. 2799.
12. Про затвердження Стратегічного плану діяльності з внутрішнього аудиту на 2019-2021 роки Державної казначейської служби України: наказ Державної казначейської служби України від 14.02.2019 року. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/acts-search>.